

nebo nalepeného na kartotékový lístek formátu A6 (105×148 mm), na první pohled patrná. Čtenář si tyto lístky může pak zařadit do své vlastní kartotéky, uspořádané abecedně podle autorů nebo podle předmětu pojednání, soustavně podle desetinného třídění, chronologicky atd., podle toho, k jakému účelu má jeho kartotéka sloužit.

Autor je uveden příjmením a začátečními písmeny křestního jména. Při několika autorech zaznamenáváme nejvýše tři s poznámkou a p. (a jiní). Stavovské a jiné tituly autorů se neuvádějí.

Název spisu je uveden v originálním znění (u ruských prací přepsán latinkou), s příp. překladem do češtiny v závorce.

Následuje *krátký obsah publikace, údaje o počtu stran, obrázků, tabulek, o citované literatuře a cena knihy, potom rok a místo vydání a nakladatel.*

Knihovna, v níž je časopis nebo kniha u nás k dispozici, je uvedena v levém rohu dole zkratkou (na př. Knihovna vysokých škol technických v Praze-Techn. knih. P., v Brně-Techn. knih. B., knihovna Spolku inženýrů - SIA, knihovna Masarykovy akademie práce - MAP a pod.).

U knih registrovaných podle *recenze* v některém časopise, je údaj o recenzi na zvláštním řádku na konci záznamu. Zachyceny jsou tu postupně: datum, kdy uvedené číslo časopisu vyšlo, zkratka názvu časopisu 2), svazek nebo ročník, číslo sešitu a stránka, na níž je recenze otištěna.

První řádek záznamu obsahuje *heslo*, vyjadřující co nejstručněji *obsah publikace*. Má sloužit jednak tomu, kdo užívá ve své kartotéce jako pořádacího principu věcných hesel, jednak jako základ pro celoroční rejstřík *Přehledu* a pro první

informaci o obsahu registrovaného spisu. Číslo před heslem je pořadové číslo záznamu v běžném svazku *Hutnických listů*.

Číslo pod tučně vytištěným heslem udává zařazení záznamu podle soustavy *Mezinárodního desetinného třídění*. 3)

B. Články v časopisech.

Naše velké technické knihovny odebírají několik desítek speciálních časopisů, v nichž jsou uveřejňována pojednání o themech, spadajících do redakčního programu *Hutnických listů*. Články, které hutníka zajímají, vycházejí však pouze asi s jedné třetiny v takovýchto časopisech speciálně hutnických, ostatní jsou uveřejňovány asi z poloviny v časopisech všeobecně technických, zbytek pak v časopisech, kde by je sotva kdo hledal.

Soustavné sledování technického pokroku v časopisecké literatuře je proto obtížné a často velmi nákladné. Úkolem hlídky *Články v časopisech* je informovat čtenáře, jaké nové časopisecké práce, zajímaví hutníka, v poslední době vyšly. Pro hlídku budou zpracovávána (mimo některé speciální časopisy další) všechna periodika, docházející do *Knihovny vysokých škol technických* v Praze I, Klementinum 4, takže obsáhne přehled hutnické literatury, pořízený soustavným sledováním několika set zahraničních vědeckých a technických časopisů a všech význačných časopisů českých, zpracovávaných *Technickým dokumentačním střediskem*. Při tom se budeme snažit, aby tato hlídka byla i časově na výši, to jest, aby se záznamy v ní příliš neopožděovaly za vyjitím registrovaných originálních prací.

Úprava záznamů v této hlídce odpovídá návrhu na mezinárodní normu citací a odkazů na literaturu z r. 1939 5). Záznamy pak jsou věcně roztrženy podle jednotlivých oborů.

1) O programu práce Technického dokumentačního střediska (TDS) viz v článku: Úsilí Masarykovy akademie práce o organizaci technické dokumentace v Československé republice. Zpr. věř. služby techn. 25 (1945) čís. 5, str. 124-127 a *Medonos S.*: O technické dokumentaci. Stroj. Obz. 25 (1945) čís. 21-24, str. 352-356.

2) Zkratky jsou tvořeny podle mezinárodní normy krácení názvů časopisů, uveřejněné v ISA-Bulletin 23: Internationale Regeln für die Kürzung der Zeitschriftentiteln 1939. Německé znění těchto pravidel je obsaženo v normě DIN 1502 Beiblatt z roku 1931 a 1940. Zkratky jsou tvořeny tak (na př. Stroj. Obz., Hutn. I.), aby byly bez zvláštního rejstříku srozumitelné. Obsáhlým rejstříkem zkratk jest na př. anglická publikace A world list of scientific periodicals published in the years 1900-1933, 2. vydání, Londýn a Oxford 1934 nebo *Pflücke, M.*: Periodica chimica. Berlín 1940.

3) Bližší poučení o desetinném třídění viz v článcích: *Keřicha, J.*: O desetinném třídění. Věstn. SIA 11 (1943) číslo 6 a 7, strana 83-85 a 97-98. *Uchytíl, J.*: Třídění technické literatury se zvláštním zřetelem k Mezinárodnímu desetinnému třídění. Stroj. Obz. 22 (1942) číslo 11, 23 a 24, strana 167-170, 356-360 a 379-382 a 23 (1943) číslo 4, strana 70-71.

4) Pro svou vlastní vědeckou potřebu si mohou čtenáři v této knihovně objednat fotokopie jednotlivých v *Přehledu* zaznamenaných pojednání.

5) Viz blíže v článku: *Medonos, S.*: Citování v odborné a vědecké literatuře. Věstn. SIA 11 (1943) číslo 9, strana 127-133.

Podnikové zprávy.

Organizace československého národního průmyslu hutního.

Dr. Alexej Voltr. Praha.

338.45:351.7111:6691.008

Dne 27. října 1945 vyšel ve Sbírce zákonů a nařízení dekret presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb., o znárodnění dolů

a některých průmyslových podniků. Tento den je historickým mezníkem v našem hospodářském životě. Je to den, kdy byla dokončena nekrvavá,

uvážena hospodářská revoluce, revoluce provedená na právním podkladě, vylučující ničivé zásahy a počítající naopak od svých prvních kroků s další činností budovatelskou, opřenou však o novou, silným socializačním zásahem pozměněnou základnu. Dekretem o znárodnění průmyslu byla tato základna určena; byla však určena i linie přebudování celé struktury hospodářského podnikání a jeho nové organizace. Zákonodárce rozeznává dva pojmy: znárodněný podnik a národní podnik. Tyto dva pojmy jsou v podstatě dvě fáze nové organizace národního průmyslu, totiž její počátek a základ a její výsledek.

Ve chvíli, kdy byl uveřejněn dekret o znárodnění průmyslu, přešla celá řada podniků do vlastnictví státu, aby tvořily jako znárodněné podniky ve svém celku jednu velikou tvárnou hmotu, z níž organizátoři z příslušných ústředních úřadů, později i z ústředních orgánů a podniků samotných počali formovat národní podniky. Ve vlastním životě jednotlivých podniků, v té době již znárodněných, se však v podstatě mnoho nezměnilo. Podnik změnil vlastníka, vlastník nebo osoby jím samým nebo státem k vedení podniku ustanovené zůstaly i nadále vedoucími podniku a podnik sám hospodařil jako až dosud, jenom s tím rozdílem, že se tak nedělo na účet dosavadního vlastníka.

Tato přechodná doba, která trvala přibližně asi půl roku, je charakterisována horečnou činností organizační i legislativní. Dekret o znárodnění průmyslu vyhradil vládě, aby sama upravila některé podrobnosti a vydala zejména podrobné předpisy o hospodaření národních podniků a ústředních a oblastních orgánů, o použití jejich výtěžků, o vztahu zaměstnanců k podniku, o jednání představenstva, o odpovědnosti ředitele atd. Vládní nařízení ze dne 15. ledna 1946, č. 6 Sb., kterým se vydává statut národních podniků průmyslových a jímž byly tyto a jiné otázky upraveny, vyšlo ve Sbírce zákonů a nařízení dne 25. ledna 1946. V této době bylo tedy po právní stránce v podstatě vše připraveno, aby tvořící se nové hospodářské celky, národní podniky, mohly začít svůj život. Zbývá jen dokončit jejich vnější organizaci, členící se již nyní na jedenáct velkých výrobních odvětví znárodněného průmyslu, jímž v čele stály již příslušné ústřední orgány.

Ústřední orgán pro průmysl výroby železa a barevných kovů, který je podle § 19 dekretu č. 100/1945 Sb. pověřen jednotným vedením a podnikatelským obstaráváním společných věcí jemu podřízených národních podniků, byl vytvořen rozhodnutím vlády ze dne 16. listopadu 1945, kterýžto den je dlužno považovat i za den jeho skutečného vzniku. V této době byli vládou jmenováni i ústřední ředitel a jeho dva náměstkové.

Činnost ústředního orgánu hutního se nesla od počátku jeho existence dvěma hlavními směry: vybudování vlastní vnitřní organizace a příprava k vytvoření národních podniků. V době, kdy bylo vyhláškou ministra průmyslu ze dne 7. března

1946, č. 777 určeno ústřednímu orgánu pro průmysl výroby železa a barevných kovů, t. j. Československým hutím, národnímu podniku, znění jeho firmy, předmět jeho podnikání, sídlo a počet členů představenstva a stanovena jeho majetková podstata, byla jeho vnitřní organizace v hlavních rysech již hotova. V té době byly již také - po přezkoušení stránky technické a majetkově právní a po podrobných jednáních s příslušnými ústředními orgány, zejména s ústředním orgánem průmyslu kovodělného a strojírenského o majetkové delimitaci - připraveny návrhy na vytvoření národních podniků hutních. Výsledkem byly vyhlášky ministerstva průmyslu o vytvoření těchto podniků ze dne 7. března 1946, č. 831 až 836, uveřejněné v Úředním listě ze dne 23. března 1946, č. 50.

Vzhledem k tomu, že obor výroby železa a barevných kovů a obor kovodělný a strojírenský mnohdy po technické stránce úzce souvisí, nebylo možno je oddělití přesnou rozhraničující čarou. Bylo však dosaženo úplné dohody při delimitaci majetkové i výrobní, takže mnohde je výrobní gesce ponechána jednomu z obou ústředních orgánů, i když podnik, o nějž jde, nespadá do jeho oboru působnosti.

V oboru hutním vzniklo tedy šest národních podniků. Tyto velké celky byly vytvořeny ze znárodněných majetkových podstat existujících podniků, většinou hutních, nebo z části těchto podstat při zachování výrobní kontinuity. Po určitém majetkovém členění, které nastalo následkem delimitace mezi jednotlivými výrobními obory, byly dosavadní podniky sloučeny ve větší celky; existují s většími či menšími změnami dále, nikoliv však jako samostatné podniky, nýbrž jako závody, ovládané centrálně podnikovým ředitelem a představenstvem. Další podstatnou změnou po stránce organizace proti dosavadnímu stavu je jednotné vedení celého výrobního oboru hutního jediným ústředním orgánem. Dlužno zde však mít na paměti, že toto ústředí není pouhým správním orgánem, nýbrž rovněž národním podnikem, který má, kromě úkolů, které na něho byly jako na vedoucí orgán dekretem o znárodnění průmyslu i statutem vloženy, též možnost samostatného podnikání. Touto okolností byla do značné míry ovlivněna organizace Československých hutí, národního podniku, jako ústředního orgánu, i celého hutního sektoru.

Po majetkové stránce byly Československé hutě, národní podnik, dotovány tak, že na ně byla z dosavadních znárodněných podniků vnesena určitá majetková práva. Jde zejména o kapitálové účasti na společnostech povětšinou neznárodněných a o vlastnické právo k několika nemovitostem. Kromě toho vplynuly do Československých hutí, národního podniku, celé znárodněné majetkové podstaty jedenácti obchodních společností se všemi jejich právy. Tímto majetkovým vybavením a převzetím zaměstnanců splynulých znárodněných podniků byl dán základ k vnitřní organizaci ústředního orgánu.

Vedení Československých hutí, národního podniku, přísluší ústřednímu řediteli a představenstvu, které je devítičlenné. Pomocným orgánem ústředního ředitele je sekretariát. Podle vlastní činnosti bylo pak vytvořeno členění na čtyři velké odbory, t. j. na odbor technický, obchodní, administrativní a sociálně-politický. Tyto odbory se dělí ještě na menší oddělení, jak toho vyžaduje specialisace některých úseků činnosti. Vzhledem k tomu, že distribuce byla pro celý hutní sektor jednotně zreorganisována a soustředěna, bylo v Československých hutích, národním podniku, zřízeno kromě zmíněných již odborů ještě šest organizačně samostatných (autonomních) prodejních oddělení. Tato oddělení byla vytvořena jednak z oněch znárodněných obchodních podniků, jichž majetkové podstaty vplynuly do Československých hutí, národního podniku, jednak přenesením činnosti několika neznárodněných prodejních společností na základě vzájemné dohody s těmito společnostmi. Tyto prodejny mají pro snazší rozlišení činnosti a usnadnění styku se zákazníky svá, v obchodním světě většinou již vžitá označení: Sdružel, Helika, Ferromet, Runa, Ferra a Ferro-pol.

Vzhledem k tomu, že v ústředí bude soustředěno i hutní výzkumnictví, jsou tvořena ještě dvě další organizačně samostatná oddělení Československých hutí, národního podniku, pro výzkum, t. j. výzkumný ústav železa, který bude umístěn pravděpodobně na Kladně, a výzkumný ústav barevných kovů, který bude snad možno přenést v dohledné době z Prahy do Čelákovic.

Pokud jde o národní podniky samotné, možno říci, že po majetkové stránce byla při tvoření sledována zásada, diktovaná ostatně technickou a administrativní účelností a ovladatelností, aby kolem jedné či dvou majetkových podstat velkých znárodněných podniků bylo soustředěno vždy několik menších majetkových podstat.

Spojené ocelárny, národní podnik, se sídlem v Kladně, mají svůj základ v majetkových podstatách Pražské železářské společnosti a Poldiny hutí, z nichž ovšem byly vyňaty některé majetkové soubory, zejména doly a elektrárny. Základem *Vítkovických železáren, národního podniku*, se sídlem v Moravské Ostravě, je majetková podstata Vítkovického horního a hutního těžířstva, zmenšená opět o doly, koksovny, elektrárny a jiné majetkové kusy a o jiná majetková práva. Podobně je nutno spatřovat základ *Báňské a hutní společnosti, národního podniku*, se sídlem v Moravské Ostravě, v majetkových podstatách Pražské akciové společnosti Báňské a hutní, Báňské a hutní společnosti v Praze a Báňské a hutní společnosti Karvinná-Třinec, zmenšených stejně jako u obou předchozích o majetkové soubory, které přešly povětšinou do národních podniků, spadajících do oboru působnosti jiného ústředního orgánu. Podobný postup byl volen i u dalších tří národních podniků, i když vzhledem k jejich menšímu rozsahu tato skutečnost na první pohled nevynikne. Jsou to *České válcovny kovů, národní podnik*, se

sídlem v Ústí nad Labem, *Moravské válcovny kovů, národní podnik*, se sídlem v Moravské Ostravě a *Kovohutě, národní podnik*, se sídlem v Praze.

Jak bylo již předesláno, jsou výzkumnictví a s určitými výjimkami i distribuce soustředěny u Československých hutí, národního podniku. Výjimku tvoří některé druhy menších výrobků a z ostatních товарů zejména výrobky Spojených oceláren, národního podniku, přesněji řečeno jednoho ze závodů tohoto podniku, t. j. Poldiny hutí. Důvody, které vedly k tomuto opatření, dlužno spatřovat zejména ve skutečnosti, že dosavadní podnik Poldina huť měl z dřívější doby dokonale vybudovanou distribuční síť v celém světě; zásah do její organizace byl by zcela určitě působil rušivě.

Jinak je činnost jednotlivých národních podniků organizována obdobně jako činnost ústředí. Vedení podniku přísluší řediteli a představenstvu, které je ve třech velkých podnicích, spadajících do oboru výroby železa, devítičlenné a v podnicích z oboru výroby barevných kovů šestičlenné. Vlastní činnost podniku je členěna na čtyři odbory, totiž technický, obchodní, administrativní a sociál. politický, s obdobnou náplní jako u ústředí a s pochopitelnými odchylkami, které plynou jednak z povahy jednotlivých podniků, jednak z okolností, že některé části agendy jsou obstarávány přímo ústředím. Kromě těchto čtyř odborů podléhají jednotnému vedení podnikového ředitele všechny závody, které jsou sice organizačně samostatnými výrobními jednotkami, které však tvoří nerozlučné součásti jednoho velkého hospodářského celku. Vedení závodu je svěřeno závodnímu řediteli; vlastní činnost závodu je pak rozdělena opět v odbory resp. oddělení, která v podstatě odpovídají, ovšem ve zmenšeném měřítku, odborům národního podniku.

Pro úplnost přehledu uvedme ještě několik jmen osob, které byly pověřeny vedením národního průmyslu hutního a na něž byla vložena odpovědnost za jeho budoucí vývoj.

Vedení Československých hutí, národního podniku, bylo svěřeno ústřednímu řediteli Ing. Janu Růžickovi. Jeho náměstkové jsou Dr. Ing. Jaroslav Jičínský a Josef Nevřala. Kromě této funkce jsou oba náměstkové přednosty odborů technického a obchodního. Přednostou odboru administrativního je Ing. František Bernat a odboru sociálně politického Dr. Vilém Pithart.

Jako členové představenstva byli vládou jmenováni tito pánové: A. Kliment, Dr. O. Mrázek, A. Vacek, V. Guzovský, Ing. J. Kavan, Ing. Dr. Mont. Fr. Pišek, Ing. Dr. L. Moc a Ing. B. Chrapo. Jejich náhradníci jsou pánové: V. Havelka, R. Mizera, Ing. Dr. J. Zelený, Ing. Dr. F. Špetl, Ing. S. Libřický, A. Veselý, Dr. J. Pevný a ing. Dr. J. Čabelka. Jeden člen a jeden náhradník za odstoupivší pány Dr. V. Heráina a Ing. M. Urbaníka nebyli dosud jmenováni.

Pro jednotlivé národní podniky jmenovalo představenstvo Československých hutí, národního

podniku, se schválením ministra průmyslu ředitele a jejich náměstky. Ředitelem Spojených oceláren, národního podniku, je Ing. Vladimír Kořínek, jeho náměstky Ing. Václav Rauner, Dr. Václav Herain a František Zvonar; ředitelem Vítkovických železáren, národního podniku, Ing. Dr. Antonín Bechný, jeho náměstky Ing. Dr. Jaroslav Kubelík, Ing. Dr. Jindřich Šárek a Albert Kučera; ředitelem Báňské a hutní společnosti, národního podniku, Ing. Václav Šteiner, jeho náměstky Ing. Dr. Jan Tille, Emil Kořínek a Ing. Jaromír Říha; ředitelem Českých válcoven kovů, národního podniku, Karel Kautský, jeho náměstky JUDr. Emil Polák, Ing. Dr. Miloš Spěvák a Václav Günter; ředitelem Morav. válcoven kovů, národního podniku, Ing. Maxmilián Urbaník,

jeho náměstkem Ing. Vladimír Dostál; ředitelem Kovohutí, národního podniku, Dr. Josef Heinrich, jeho náměstkem Dr. Jaroslav Brzák.

Z uvedených jmen je patrné, že i po stránce osobní měli příslušní činitelé na mysli především zájem o prosperitu našeho hutního průmyslu, který je právem počítán mezi nejdůležitější výrobní odvětví a na jehož kapacitě závisí prospívání a často i existence mnohých jiných výrobních odvětví a do jisté míry i životní úroveň všeho obyvatelstva. Bylo by si jen přát, aby důležitost hutí pro náš hospodářský život byla chápána stejně v širších vrstvách jako na vedoucích místech. Jen tak podpoříme snahu odborníků o rychlé stupňování výrobních možností a dosažení předválečné úrovně v době co nejkratší.

Zprávy hospodářské skupiny průmyslu železa a kovů,

I. V době od 1. ledna do 30. června 1946 byla vydána tato, pro slévarenský průmysl důležitá nařízení, vyhlášky a informace:

1. Organisační:

»Zavedení pětidenního pracovního týdne.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6000/46-Nov. B./Hl. ze dne 9. I. 1946 str. 5-6:

»Ceník kovů, slitin a kovových odpadků.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. II-2000/46-Ma/Kotě ze dne 23. I. 1946 str. 1-8.

»Umístění pracovních sil české národnosti v pohraničním území.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6018/46-Jet/Šf ze dne 25. I. 1946 str. 11.

»Neoprávněné zvyšování mezd.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6071/46-Nov. B./Helb. ze dne 2. II. 1946 str. 22:

»Hlášení pro kovy, slitiny a odpadový materiál.«

Oběžník Hospodářské skupiny str. 27-28.
»Požadování neoprávněných cen - vyhláška NÚC b. č. 468/1945.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Merc. 2000/46-VI/Ná. ze dne 15. II. 46, str. 29.

»Diplomy za dlouholeté věrné služby v podniku.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Pres. 14100/241-Dr. Seb./Tá. ze dne 20. II. 46, str. 30.

»Nová evidence motorových vozidel, a jejich vlečných vozů.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Tar. 5007/2/46-Kv. ze dne 18. II. 46, str. 35-36.

»Povolení k nákupu motorových vozidel.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Tar. 5007/46-Kv. ze dne 18. II. 46, str. 46.

»1. Žádosti o přidělení učňů pro rok 1946.«

»2. Potvrzení učebních smluv.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6004/46-K./Hl. ze dne 22. II. 46, str. 37.

»Čtvrtletní hlášení národních správců.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6018/46-K./Hl. ze dne 5. III. 46, str. 42.

»Vyhláška NÚC, kterou se pozměňuje vyhláška NÚC ze dne 20. prosince 1945, b. č. 646 o tvoření cen železného a jiného kovového zboží.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Merc. 2000/46-VI/Ná. ze dne 14. III. 46, str. 50.

»Ceny a nová daň z obratu.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Merc. 2000/46-Bar./Sch. ze dne 14. III. 46, str. 53.

»Zákon, kterým se zavádějí pracovní průkazy.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6000/46-Ks/Hl. ze dne 18. III. 46, str. 54.

»Zkrácení učební doby v některých učebních oborech.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6004/46-Nov. B./Hl. ze dne 18. III. 46, str. 55.

»Nová platová úprava úředníků a jiných penzijně pojištěných zaměstnanců.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6120/46-K./Hl. ze dne 29. III. 46, str. 58-59.

»Požární bezpečnost závodu.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6000/46-Nov. B./Helb. ze dne 7. IV. 46, str. 69.

»Zprostředkování pracovních sil ze Slovenska.«
Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6000/46-Nov. B./Helb. ze dne 10. IV. 46, str. 71.

»Započítávání let v povolání podle platové vyhlášky - kvalifikační příplatek.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6120/46-K./Hl. ze dne 6. V. 46, str. 78.

»Příděl učňů v roce 1946.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6004/46-K./Hl. ze dne 24. V. 46, str. 97.

»Zprostředkování učňů ze Slovenska do českých zemí.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6004/46-K./Hl. ze dne 24. V. 46, str. 97.

»Zkrácení učební doby v některých dalších učebních oborech.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6004/46-K./Hl. ze dne 24. V. 46, str. 98.

»Přiznání úkolového vyrovnávacího příplatku podle § 5, odst. 3 vyhlášky běž. čís. 463/45.«

Oběžník Hospodářské skupiny č. j. Soc. 6090/46-Nov. B./Helb. ze dne 24. V. 46, str. 98.